

До разової спеціалізованої вченої ради  
Національного університету  
«Одеська юридична академія»

## РЕЦЕНЗІЯ

рецензента – доктора юридичних наук,  
професора Мішиної Наталі Вікторівни  
на дисертаційне дослідження Козиря Дмитра Валерійовича  
на тему: «Локальна демократія як загальноєвропейська цінність»,  
поданої на здобуття ступеня доктора філософії  
в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Дисертаційне дослідження Козиря Дмитра Валерійовича присвячене актуальній та суспільно значущій проблематиці сучасного конституційного та муніципального права, пов'язаній із осмисленням локальної демократії як загальноєвропейської цінності та самостійного феномену сучасного конституціоналізму.

На сучасному етапі розвитку демократичної державності дедалі більшого значення набувають не лише загальнодержавні механізми реалізації народовладдя, а й демократичні процеси, що відбуваються на рівні територіальних громад. Саме локальний рівень є найбільш наближеним до людини та створює умови для реальної участі жителів у вирішенні питань місцевого значення. У зв'язку з цим локальна демократія поступово трансформується із сукупності окремих інструментів громадської участі в самостійну конституційно-правову категорію, що має власний аксіологічний зміст та вагоме значення для функціонування сучасної демократичної держави.

Особливої актуальності обрана тематика набуває в умовах продовження реформи децентралізації, розвитку інститутів місцевого самоврядування,

цифрової трансформації суспільних відносин, а також реалізації євроінтеграційного курсу України. Водночас сучасні безпекові виклики, пов'язані з функціонуванням держави в умовах правового режиму воєнного стану, актуалізують необхідність пошуку додаткових механізмів забезпечення стійкості демократичних інститутів, серед яких локальна демократія посідає особливе місце.

З огляду на зазначене тема дисертаційного дослідження є актуальною, своєчасною та має вагоме теоретичне і практичне значення для розвитку науки конституційного та муніципального права.

**Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій**, сформульованих у дисертації, є достатньо високим.

Достовірність отриманих результатів забезпечується використанням комплексу загальнонаукових та спеціально-юридичних методів дослідження, широкої джерельної бази, яка охоплює міжнародно-правові акти, законодавство України, акти інституцій Ради Європи та Європейського Союзу, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених.

Дисертація характеризується логічною структурою та внутрішньою послідовністю викладення матеріалу. Робота складається зі вступу, трьох розділів, десяти підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатку. Побудова роботи дозволила автору комплексно розкрити аксіологічні, нормативно-правові, інституційні та функціональні аспекти локальної демократії.

Висновки дисертації відповідають поставленим завданням, є логічно обґрунтованими та впливають зі змісту проведеного дослідження.

**Наукова новизна дослідження** полягає насамперед у тому, що автором здійснено комплексне конституційно-правове дослідження локальної демократії як загальноєвропейської цінності та сформовано цілісну концепцію її розуміння як самостійного аксіологічного та інституційного феномену сучасного конституціоналізму (с. 11–14, с. 159–166).

Особливу увагу привертає авторський підхід до осмислення локальної демократії в сучасних умовах, яка виступає не лише механізмом реалізації народовладдя на місцевому рівні, а й фундаментальною загальноєвропейською цінністю, необхідною умовою забезпечення стійкості демократичної державності, ефективного функціонування територіальних громад, захисту прав людини та розвитку сучасного конституціоналізму (с.165).

Науковий інтерес становить авторський підхід, відповідно до якого цифровізація локальної демократії в умовах правового режиму воєнного стану виступає механізмом забезпечення безперервності здійснення публічної влади, цифрової стійкості держави та реалізації муніципальних прав і свобод членів територіальної громади. (с. 12, с. 140–158, с. 163).

Автор також слушно зауважує, що локальна демократія виступає важливим елементом *acquis communautaire* та однією з базових умов демократичного розвитку держав-членів Європейського Союзу, оскільки забезпечує реальну участь населення у здійсненні публічної влади на місцевому рівні, а також формує інституційні гарантії захисту прав і свобод людини в межах територіальних громад (с. 159).

Позитивної оцінки заслуговують висновки автора щодо ролі статутів територіальних громад у системі локальної демократії. У роботі обґрунтовано їх значення як установчих локальних нормативних актів, що забезпечують нормативне закріплення механізмів громадської участі та сприяють розвитку локального самоврядування (с. 105–117).

### **Практичне значення дисертації**

Практичне значення дисертації полягає в можливості використання сформульованих у ній висновків і пропозицій у:

- правотворчій діяльності під час удосконалення законодавства України у сфері місцевого самоврядування та локальної демократії;
- діяльності органів місцевого самоврядування та органів державної влади;

- навчальному процесі під час викладання дисциплін конституційно-правового та муніципально-правового циклу;
- подальших наукових дослідженнях проблем сучасного конституціоналізму, місцевого самоврядування та локальної демократії.

### **Дискусійні положення та зауваження.**

Позитивно оцінюючи загальний науковий рівень дисертаційного дослідження, вважаю за доцільне висловити окремі зауваження та міркування дискусійного характеру.

1. У підрозділі 2.2 дисертації автором здійснено ґрунтовний аналіз європейських стандартів локальної демократії та їх впливу на розвиток національної системи місцевого самоврядування (с. 98–125). При цьому дисертант обґрунтовує, що локальна демократія є складовою сучасної європейської моделі врядування та одним із важливих елементів європейського правового простору. Погоджуючись із наведеною позицією, хотілося б почути додаткові пояснення автора щодо того, які саме механізми імплементації європейських стандартів локальної демократії потребують першочергового впровадження в Україні в умовах набуття статусу держави-кандидата на вступ до Європейського Союзу.

2. У роботі автором обґрунтовується висновок про те, що цифрова нерівність у сфері локальної демократії стосується не лише техніко-технологічних та соціальних аспектів, а й безпосередньо впливає на реалізацію принципів людської гідності, правової рівності та права на участь у здійсненні місцевого самоврядування (с. 155–159). Загалом підтримуючи наведений підхід, вважаю, що під час захисту доцільно було б додатково уточнити, які саме конституційно-правові механізми мінімізації цифрової нерівності можуть бути найбільш ефективними на локальному рівні та якою має бути роль органів місцевого самоврядування у забезпеченні рівного доступу жителів територіальної громади до цифрових інструментів участі.

3. У дисертації обґрунтовується висновок про те, що локальна демократія в сучасних умовах виступає важливим чинником забезпечення

суспільної стійкості, підтримання легітимності публічної влади та безперервності демократичних процесів, зокрема в умовах правового режиму воєнного стану (с. 140–158; с. 162–164). Погоджуючись із зазначеною позицією, вважаю, що перспективним напрямом подальших досліджень могло б стати більш детальне опрацювання питання функціонування інститутів локальної демократії в період повоєнного відновлення України, зокрема їх ролі у процесах відбудови територіальних громад, формуванні пріоритетів розвитку територій та відновленні довіри громадян до інститутів публічної влади.

Наведені зауваження мають переважно дискусійний характер, не впливають на загальну позитивну оцінку роботи та можуть бути враховані автором у подальших наукових дослідженнях.

#### **Повнота викладення результатів дослідження в наукових публікаціях.**

Основні положення та результати дисертаційного дослідження належним чином відображені у наукових публікаціях автора, а також пройшли необхідну апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях.

#### **Відсутність порушень академічної доброчесності**

Дисертаційна робота виконана самостійно. Ознак академічного плагіату не виявлено. Принципи академічної доброчесності дотримано.

#### **Загальний висновок**

На підставі викладеного вважаю, що дисертація Козиря Дмитра Валерійовича «Локальна демократія як загальноєвропейська цінність» є завершеним самостійним науковим дослідженням, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а також Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами), а її автор - Козирь

Дмитро Валерійович - заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

доктор юридичних наук, професор,  
професор кафедри конституційного права  
Національного університету  
«Одеська юридична академія»

Наталя МІШИНА